

tis, & loci, ut scribunt Doctores, quos infra referam. Primam ob easam, hoc est originis certum est. Dominam Margaritam censeri subditam, cum non solum eius maiores nati sint, & habitauerint in predicto Dominio trium phæderum, sed & ipsa. Hec efficere, ut quis dicatur originarius, & 23 t̄ oriundus loci probant. assumpto. §. primo, ff. ad municipi, & in leg. rescripto. §. ultime. ff. de munib⁹ & honorib⁹. vbi Bartolus, & post alios scripsi in commentariis de presumptiōnibus libro 6. presumpt. trigesima, numero decimotertio. Et licet ipsa Domina Margarita nupsit forensi, non tamē dicitur esse originaria Dominij trium phæderum, sed 24 originem t̄ ipsam adeo retinuit, ut iure nunc possit in dicta hereditate succedere, quemadmodum in specie affirmant Baldus in consilio trecentesimo decimo.

Adeudentiam præmittendum est, in fine libro tertio, Felinus in capitulo primo, in fine de sponsal. Decus in leg. cum quadam puella, numero sexto; ff. de iurisdictione. omnium iudicium. Thōmas Feratius in cautela vigesimali, numero quarto. Crauettia in consilio ducentesimo septuagesimoprimo, numero tertio. & manifestius Brunus in Tractatu quod stantibus masculis feminas non succedant articulo sexto, numero vigesimosexto, & Beretta in consilio centesimo decimo octavo, numero decimo & undecimo, & in fine. Ita pariter ob secundam causam, nempe domiciliū dicitur Domina Margarita subdita Dominio predicto trium phæderum: Cum mulier nupta forensi non amittat t̄ domicilium proprium suorumque maiorum resp̄ctu corum, quæ sibi sunt commoda, & utilia, sicuti tradunt post alios Curtius Senior in consilio vigesimoseptimo incipit Magnificus, columna decimatercia, versicul. patet, ergo, quod potuit. Decius in rubrica. C. vnde vir, & vxor numero secundo, & numero decimoseptimo, & in consilio ducentesimo vigesimosecundo, numero tertio. Curtius Iunior in consilio quinto, numero quadragesimosecundo. Ioannes de Amicis in consilio vigesimo, numero tertio. & alios plures refert Tiraquelleus de legibus Connubialibus legē prima, numero trigesimoquinto. Illa tertia causa, hoc est propter perpetratum crimen, nihil ad rem nostram pertinet.

Demum ob quartam illam causam, nempe fērendi, & sustinendi t̄ onera censetur Domina Margarita subdita suppositaque Dominum trium phæderum, & si nupta forensi exterisque. Ita in specie responderunt Socinus Senior in consilio ducentesimo nonagesimosecundo, columna ultima, versiculo prima responso libro secundo. Socinus Iunior in consilio septimo, numero decimoprimo, libro secundo. Plotus in consilio decimonono, numero trigesimotertio. Beretta in consilio quadagesimosectauo, numero undecimo, qui numero decimotertio, post Socinos supra relatōs dixit, satis est, quod mulier, ut dicatur supposita, & sustinere t̄ onera ciuitatis, illa sustineat tempore delatae hereditatis mediante persona fratris.

Sexto, admisso etiam citra veri præjudicium, quod dicta Domina Margarita nupta forensi tanquam non subdita succedere non potuerit, sic prohibente dicto statuto Vallistelinæ capitulo centesimo nonagesimosectauo, artamen ob id admitti debet ad hanc successionem quod iam obtinuit dispensationem ab Illustrissimis Dominis trium phæderum, ut posset nubere predicto. Domi-

no Ioanni Francisco Ruschæ Cuii, & nobili Comensi, ita quod ipsi iugalibus, nec eorum filijs, & descendentiis aliquo modo abesse non habeant predicta decreta tanquam si facta non suffit in amplissima forma. Hæc sanè dispensatio tollit omne impedimentum, quo propter illa decreta forte non poterat Domina Margarita succedere fratri, & iure quidem valent hæc dispensationes, & obseruandæ sunt in Dominio Mediolanensi subditis, quibus Illustrissimi trium ligatum, seu Faderis Domini volunt idem ius reddi, quale redditur confederatis, & subditis suis in ipso statu Mediolani. Quo sanè in Dominio Mediolanensi sanctum est nota eius constitutione in titulo de pœnis cap. Collegijs. si contingat, Senatum Mediolanensem posse similes t̄ dispensationes concedere, & quæ quotidie concedentur, sicuti testatur Horatius Carpanus in commentariis ad statuta Mediolani capitulo trecentesimo decimo numero vigesimo, vbi refert quam plures forenses quibus concessæ fuerunt similes dispensationes. Et accedit idem Carpanus in commentariis ad dictum cap. Collegijs numero ducentesimo vigesimo nono, qui adiungit, Senatum concedere has t̄ dispensationes adiecta clausula, quod forenses iij sic dispensati veniant habitatum, vel intra annum vendant subdit. Et inquit idem Carpanus, quod predictus Senatus anno millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, mense Junio concessit etiam post alienationem factam per ultimam voluntatem, in qua instituta erat mulier non subdita Magnifica Domina Isotta Brambata. Quæ quidem dispensatio facta fuerat per ipsius Domina Isotta filium, & post adeptam possessionem per Dominum Doctorem Socinum Siccum, & fratres illius defuncti ab intestato. Et iudicavit idem Senatus anno millesimo quingentesimo octuagesimo, mense Augosti, dispensationem tenuisse, siveque validam fuisse etiam in predictum venientium ab intestato, qui interim apprehenderant possessionem dictorum bonorum alienatorum. Nec repugnat quod obiectur, ne peccata non fuisse dominam Fuluiam, de cuius interesse agebatur, ne concederetur hæc dispensatio dicta Domina Margarita, quia responsum detur, has t̄ dispensationes iure concedi nemine citato: Cum sit gratia, & beneficium, quod concedit Princeps, sicut docuit Baldus in leg. nam ita diuus. ff. de adoptione. & in l. ultima ff. quibus res iudic. non nocet, quem secutus est Felinus in capitulo cum olim numero sexto de sent. & reiud. Et vetere Senatus Mediolanensis, dum coheredit has dispensationes, citari minime facit quemquam. Sic dicimus in concessione legitimatis filij illegitimè natii, quæ dicitur quādam dispensatio, contra ius commune, necepsisse non esse citari t̄ facere aliquem, sicuti post alios scripsi in consilio vigesimo, numero trigesimo octauo, libro primo. Non hic referam alias quādam leues obiectiones nomine D. Fulvia excitatas, cum abunde satis illas dissoluerit Dom. Paravicinus Consulens.

Septimō, admisso citra veri præjudicium, quod dicta Domina Margarita nupta forensi tanquam non subdita succedere non potuerit, sic prohibente dicto statuto Vallistelinæ capitulo centesimo nonagesimosectauo, artamen ob id admitti debet ad hanc successionem quod iam obtinuit dispensationem ab Illustrissimis Dominis trium phæderum, ut posset nubere predicto. Domi-

33 his, transferendo etiam t̄ domicilium, vna cum eius marito in Oppidum, & patriam suam Tirani. Ita respondit Comen. in consilio octuagesimo quarto, incipit. Præsupposito easu numero tertio, versicul. item 34 dato, &c. Cum dixit, sufficere, quod forensis t̄ effectus sit ciuis & subditus ante aditam hereditatem libi delatam, ex quo in successione intestati potissimum attenditur tempus aditionis leg. si alienum §. in extra-neis ff. de hereditib. instituen. & Comensem securus est Brunus, in tractatu quod stantibus masculis feminas non succedant, artic. septimo, numero vigesimo octauo & vigesimono. & præter hos idem in specie consuluit Castrensi. in consilio ducentesimo octuagesimo sexto, incipit. Videtur quod dicta sententia, columna secunda, versic. postquam ergo libro secundo, cum dixit, sufficere quod forensis, in quem facta est alienatio alioqui à statuto prohibita, effectus sit habilis, & ferat onera tempore perfectæ acquisitionis per realem traditionem. Et Castrensem fecuti sunt Ambrosius Opizonus in repetitio. l. filius famili. §. diu numero centesimo decimoquarto, de legatis primo, Socinus Senior in consilio octuagesimoprimo, numero vndecimo, libro tertio. Ripa in libro primo, primo responso, capitulo secundo, numero decimotertio. secundum impressionem antiquam, Socinus Iunior in consilio tertio, numero vigesimoquarto, libro tertio, Alciatus in respon. 733. numero tertio, secundum editionem veterem Lugdunensem, Betetta in consilio quadragesimo octauo, numero sexto, & sic, & ego probavi in consilio septingentesimo nonagesimo secundo, numero quinto, libro octauo. Et secundum hanc opinionem censuit Senatus Mediolanensis Anno millesimo quingentesimo nonagesimo, die decimoseptimo Nouembri, inter Iosephum Ciniculū, & Filicum Regium. Idem iudicauit Magistratus Extraordinarius Mediolanensis in causa Comitis Alfonsi Caprioli Brixiensis.

Octauo, & ultimō, admisso etiam citra veri præjudicium, quod Domina Margarita ante aditionem hereditatis non sit effecta Ciuis, & non transtulerit domicilium, oneraque non subiecit in Oppido Tirani; Nihilominus dicimus, eam posse purgare mortem, & offerendo se paratae esse conferre domum, & habitationem in predicto oppido, & eius onera, vna cum alijs Oppidanis sustinere. Ita in his prop̄ terminis docuit Franciscus Aretinus in l. si ita quis §. ea lege, columna quarta, versiculo tertio additæ de verborum obligatione. Cum dixit, quod si post contratum, & acquisitionem factam contra statuti dispo-37 sitionem offert forensis t̄ separatum creari ciuem, & ferre onera, non amittit bona acquisita, etiam si in penam alienationis, & acquisitionis ipso iure fisco acquerentur: dummodo nondum facta fuerit executio. Et Aternum in specie magis probauit Rui-nus in consilio centesimo trigesimono, numero vi-gesimotertio, libro quinto. qui respondit, foreensem 38 t̄ heredem institutum consequi posse hereditatem, offerendo, se paratum fieri ciuem, atque ita moram purgare. Eti⁹ quidem adducti sunt egregia traditione Bartol. in leg. murileguli, C. de murilegu. libro undecimo. qui scriptum reliquit, quod si Monasterium concessit rem in emphyteusim, ut transire possit in feminam, quæ tamen dubit subdito iurisdictione monasterij, si nubit extero, qui vult effici subditus Monasterij, retineret emphyteusim. Bartolum securus sunt Ioannes de Platea ibidem, Antonius Corsettus in singularibus in verbo. Emphyteusis, incipit. Monasteria, & Alciatus in respon. 81. in fine secundum impressionem antiquam lugdunensem.

Non obstante nunc adducta in contrarium. Nam

Tomus Duodecimus.

39 ad primum respondebat, quod mulier t̄ Ciuis nupta forensi exterisque efficitur forensis, & extera quod ad foruni, & ea, quæ pertinent ad seruitum mariti non autem quo ad alia sua commoda, suamque utilitatem. Ita scribunt, & declarant quamplurimi long-seri relati à Tiraquelle in Tract. de legibus Connubialibus in leg. prima, numero trigesimoquinto, & à Rolando in consilio septuagesimono, numero vi-gesimosexto, lib. 3.

Non obstat secundum argumentum, quia respon-40 detur primò, t̄ Decretum illud Illustrissimorum Dominorum trium ligarum, seu Faderum, non loqui, nec comprehendere Dominam Margaritam. Decreti verba hac sunt. Cheli forestieri del Ducato di Milano, & altrove oriundi nell'heredità, & compre de beni stabili del paesi dell' nostri subdit, siano trattati come essi trattano l'altri, &c. Illa verba; Li forestieri del Ducato di Milano, &c. non verificantur in personam. Domina Margarita, quæ dici non potest forensis Ducus Mediolani respectu sua persona, vt demonstrauimus supra in tertio argumento. Non etiam dici potest forensis, & ex Ducato Mediolani respectu Domini Ioannis Francisci Ruschæ Comensis mariti sui, quia vt diximus paulo supra, non est Domina Margarita secuta domicilium viri sui, nisi quod ad ea, quæ pertinent ad eius seruitum, & commodum, non autem, vt amittat utilitatem propriam, prouenientem ex ipsa sua patria. Hoc idem magis demonstrant illa verba, & altrove oriundi. Non enim Domina Margarita ratione aliqua dici potest oriunda, ex Ducato Mediolani, vel alio loco; Cumoriundus t̄ ex aliqua ciuitate, vel oppido is dicatur, qui ipse natus est in ciuitate, & loco vel qui inde originem duxit, putat, quia pater, vel eius maiores, ex eo loco antiquitus prognati sunt, capit. primo, de vñris in sexto, scribit tamen Alciatus in l. qui in continentibus in fin. ff. de verborum signif. periores existimare, oriundum non esse, qui ipse natus sit, sed qui genus duxit, idque auctoritate Titi Liuij. Siue ergo propriam D. Margarita natuitatem, sive maiorum suorum genus spectamus, dici non potest oriunda ex Ducato Mediolani, vel ex alio loco, quām ex Vallistelina. Cum ergo verba decreti non conueniant ipsi Domina Margarita, nec etiam conuenire potest eius dispositio, iuxta l. quarta. §. rotis. ff. de damno infecto. quam exornat Tiraquelle in l. si vñquum in verbo. libertis, C. de reuocan. do-natio.

Non obstat tertium argumentum, quia uno verbo respondebat, Dominam Margaritam haec tenus sustinuisse onera Vallistelinæ, mediante persona maiorum suorum, & tandem fratris, quod sufficit, vt scribunt multi illi doctores, quos retuli supra in quarto argumen-to, & iam ipsam se obtulit in posterum sustinere, id quod satis esse demonstrauimus supra in ultimo argumento. His concluso intrepide iudicandum esse pro Domina Margarita, pio qua ve-re ego sententiam ferrem, si munus hoc mihi obligaret.

S V M M A R I V M.

1 Legitimam per grauatum eam in fideicommisso restituere non posse deduci, cum plus est earelictum.

2 Filium posse in re propria grauari, cum plus ea ipse relinquitur.

N 2 Legi-

- 3 Legitima detractione prohiberi hac cautela quod vslusfructus unirelinquatur filio proprietas plus legitima valens fallit. 4.
- 4 Legitima detractionem non prohiberi, instituto filio in proprietate sola, non dato substituto.
- 5 Legitima non dici grauamen impositum, cum filius habuit recompensationem.
- 6 Legitimam deberi cum fructibus, nu. 7.
- 8 Legitimare institutione posse grauari filium, cum ei plus legitima relinquitur.
- 9 Legitima detractionem prohiberi filio acceptante dispositionem patris expressam.
- 10 Expressum satis dici, quod conjecturis expressum numero 14.
- 11 Falcide detractionem conjecturis prohiberi.
- 12 Exhereditationem fieri conjecturis.
- 13 Nonationem fieri conjecturis.
- 14 Legitima detractionem satis dici expresse prohibitam, cum testator iusit restitui, totam, integrum, sine diminutione, omni meliori modo.
- 15 Trebellianicam posse prohiberi filii primi gradus, & ita seruari Roma, & alibi licet contra. 19.
- 16 Trebellianicam non posse prohiberi filii primi gradus, in fideicommissum uniuersale, numero 21.
- 17 Trebellianicam non posse prohiberi filii primi gradus cum fideicommissum est particulare, nisi filius acquiescat. nu. 25.
- 18 Trebellianica detractioni non presumi filium renuntia simplici aditione.
- 19 Trebellianica renuntiari per divisionem inter fratres.
- Divisio inter fratres presumi Trebellianica renuntiatum.
- Fratres diuidentes, presumi Trebellianica renuntiata.
- 20 Fideicommissum licet prohibitum alienari non tam permittari in evidente utilitate.
- Alienatione prohibita, non prohiberi permutationem utili ex evidenti, etiam in Ecclesia.

F A C T I S P E C I E S .

Excellens Iurisconsultus Dominus Vincentius Parafachus Pontremolensis mulier habens filios condidit testamentum, in quo primum iure legati, & institutionis reliquit Domino Iulio filio Iurisconsulto, quedam bona adiecta prohibitione alienationis aliqua de causa (testatoris verba hec sunt) etiam ex causa dotis, vel aliter, seu also modo, qui possit dici vel excogitari directe, nec per indirectum, nec donare, testari, vol alio quo alienationis vocabulo in aliud transfer-

ri, vel confiscari, vel in quavis parte diminiui, sed volunt ac vult. & mandauit, & mandat, illam totam, integrum, dicto domino Iulio decedente, ex hac vita transire ad primum genitum masculum dicti Domini Iulij, si filij legitimi & naturales masculos habuerit; sin minus ad maiorem natu masculum ipsius Domini Testatoris, vel ad alium primogenitum &c. Prohibuit etiam dictus Testator ex dictis bonis detrahi Trebellianicam, vel aliquam aliam partem, vel eam diminuere quovis titulo, vel causa, &c.

In alijs vero bonis dictus Testator heredes fecit alios eius filios, hoc est Dominos Marcellum, Thomam, Casarem, & Augustinum.

Mortuo dicto Testatore decessit etiam praedictus Dominus Iulius primogenitus, nullis relictis filiis, cui in primogenitura successit dictus Dominus Marcellus secundogenitus dicti Testatoris cui petenti ab heredibus dicti Domini Iulij sibi restitui dicta bona primogenitura obiicitur detrahendam esse legitimam, nec non & Trebellianicam; obiicitur etiam, ipsum Dominum Marcellum cecidiisse a commode ipsius testamenti, propterea quod una cum alijs fratribus absente dicto Domino Iulio, permutauit aliqua ex dictis bonis.

His in facto presuppositis, de tribus dubitari nunc contingit.

Primo, an ex dictis bonis fideicommissi & primogenitura deduci debeat legitima filius ipsius Testatoris debita, vel reseruatis his bonis, sit deducenda ex alijs, vel ex omnibus simul coniunctis.

Secundo, an ex dictis bonis fideicommissi primogenitura possit deduci quarta Trebellianica, stante expressa prohibitione detractionis ab ipso testatore facta?

Tertio, an Dominus Marcellus, ob permutationem bonorum fideicommissi & primogenitura a se factam cederit a commode dispositionis testatoris?

Consilium MCXLI.

75

Initium à Domino.

C O N S I L I V M M C X L I .

- D**e prima proposita dubitatione respondendum est, heredes, Do. Iulij primogenitura legitimam alioqui debitam ipso D. Iulio. si quidem cum in facto presupponatur bona haec fideicommissi, & primogenitura esse valde maioris valoris, quam si ipsa legitima, inde sequitur, quod si pater instituit filium in maiori portione quam sit eius legitima, & eum grauauit restituere ipsam legitimam, si filius sic grauatus adit hereditatem, valet patris dispositio, atque ita non potuerit filius deducere aliquam t legitimam, sed eam cum residuo bonorum fideicommissi restituere debet fideicommissario, vel restituere, quod est ultra legitimam, una cum eius fructibus. Egregie hanc traditionem, & doctrinam probarunt sexdecim iuri interpretes, me cum eis numerato. Ita sanè.
- 1 Raphael Comensis in l. coharedi. §. cum filio, num. 2. ff. de vulg. & pup. subfti. & in l. in fideicommissariam, num. 15. ff. ad 1 rebell. & manifestus in conf. 25. col. vlt. & in conf. 52.
- 2 Curtius iunior in consilio 120. numero 16. qui idem sensit in consilio 54. numero 12. & si ibi non refert Comensem.
- 3 Boerius in q. 44. num. 16.
- 4 Franciscus Capilistius inter consilia ultimarum voluntatum in conf. 78. nu. 11. 12. & 13.
- 5 Natta in conf. 321. nu. 5. lib. 2.
- 6 Cephalus in conf. 16. num. 5. lib. 1. & in conf. 153. num. 92. lib. 2.
- 7 Riminaldus iunior in consilio 736. numero 141. libro septimo.
- 8 Maluasia in conf. 117. num. 3.
- 9 Paulus Picus in l. in quartam, numero 271. ff. ad legem Falcid.
- 10 Bursatus in conf. 355. num. 61. & latius in consilio 385. lib. 3. quo postremo in loco dixit, hanc esse verisimilam opinionem.
- 11 Joseph Ludouicus in decisionibus Lucensibus, decis. 28. numero 106. qui nu. 107. testatur hanc esse communem opinionem.
- 12 Laderchius Imolensis in conf. 26. nu. 2. & 3.
- 13 Andreas Fachineus in lib. 5. controversiarum ca. 96. vers. Ego vero.
- 14 Io. Petrus Surdus in tract. de alimentis tit. 2. quæst. 5. numero 184.
- 15 M. Antonius Peregrinus in tracta. de fideicommissis art. 49. num. 42. in fine, si recte, & diligenter eius verba perpendatur.
- 16 Ego ipse in consilio 196. nu. 14. & 15. lib. 2. in conf. 393. num. 5. lib. 4. in conf. 681. num. 35. lib. 7. & in conf. 903. nu. 2. lib. 10.
- Et haec quidem recepta opinio fulcitur ea ratione,
- 2 primum quod filius t potest grauari in re propria, quando ei supra legitimam relinquitur. l. filius famili. §. apud Marcellum. ff. de leg. 1. & 1. Imperator. §. si certum. ff. de leg. 2. & tradit Fabianus in auth. nouissima. C. de inoff. testa. Raphael autem Comensis & sequaces loquuntur quando pater ultra legitimam t reliquit filio alia bona granando filium, vel restituere fructus a se percipiendo ex dictis bonis, ultra legitimam ei reliqui vel ipsam legitimam. Et filius scienter patris dispositionem acceptauit a deundo hereditatem. Hoc permisum est patri facere, cu filium nō grauari in legitima, sed in eius facultate, & potestate ponit acceptare vel rei gere illa bona ultra legitimam, sibi reliqua.
- Nec repugnat, si dicatur, ita demum locum esse preccitatæ traditioni, & doctrinæ, quando pater ipse expresse disponit & mādat, quod filius debeat restituere etiā t legitimam, scribunt Bartolns, in l. Lucius. §. maritus numero secundo, versic. si vero quæst. ff. ad Trebell.

N 3 & idem